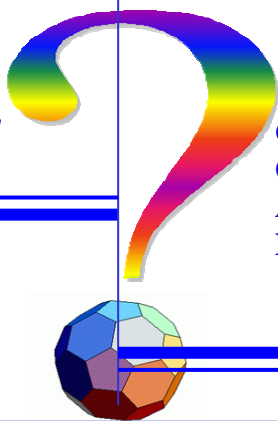

GO-AL

G odsdienst-
O nderwijs
A ntenne-
L eerkrachten

januari 2005, nr. 9

In het begin

'Nieuwjaar'.

De mens op z'n zondags. Altijd mooi om te zien en te ontmoeten. De mens lijkt op die dag en in die periode wat groter, wat zachter, ja wat warmer en milder. Was de mens maar 'al'-tijd zo. Dikwijls is het maar 'kort'-tijd zo.

Het 'voornemen' neemt af.

'Voornemen'.

Een zelfstandig naamwoord of een werkwoord? Beide natuurlijk. Maar dikwijls blijft het bij een zelfstandig naamwoord. Iets buiten of diep in ons vergeten en opgeborgen.

Als werkwoord krijgt het 'voornemen' handen en voeten. Het wijst op partijdig kiezen, concretiseren, een kwestie van besluitvaardigheid.

Van 'zou' en 'als' beweegt het voornemen naar 'zout' en 'mals'. Proefbaar, voelbaar, hoorbaar in ons leven en professioneel handelen. Vanuit een sterke voorzet van de geest en hart, een inzet van hoofd, handen en voeten.

Wat/wie wordt het voor-nemen van de godsdienstleerkracht en het vakteam?

Eén suggestie voor het team: waag het opnieuw met elkaar. Morgen voornemen op gisteren.

Eén suggestie voor de godsdienstleerkracht. Partijdig kiezen voor de juiste vragen en de juiste inhoud. Kleur be-kennen voornemen op kleurloos overleven.

Dit 'voornemen' willen we inbedden op Gods belofte:

*Ik heb een stuk grond,
een braakliggend terrein:
netels, puinhopen ...
Vaders erfdeel, familiegoed.
Het is zonde dat het zo braak blijft liggen ...
Het zou een gespreksruimte voor jongeren,
een ontmoetingsplek voor collega's kunnen worden.*

*Ik moet er dagelijks langs.
Dit braakliggend terrein
ligt in mijn hart.*

*Het is gekregen erfdeel.
Mijn erflater rekent erop dat er iets mee gebeurt.*

*Elke dag moet ik voorbijgaan
aan die puin-hopen van goede voornemens ...
Om wanhopig bij te worden? Neen!*

*God, ik fluister U toe:
uw Rijk kome,
geef dat braakliggend terrein
een bestemming: Uw bestemming.
(vrij naar Manu Verhulst)*

Mededelingen

- Op 16 februari 2005 vindt de dag voor de godsdienstleerkracht plaats. (Bijbelse) verhalen geven de kracht om te groeien van wonde naar verwondering waardoor we meer mens worden. Een plaats geven aan verhalen en de act van het vertellen. Daar gaat het om. Omwille van het belang hiervan in het vak godsdienst rekenen we op een ruime aanwezigheid van godsdienstleerkrachten op deze dag. Inschrijven vooraf is nodig. Vraag het inschrijfformulier op via de directie. Voor meer info: zie de diocesane webpagina van het vak r.-k. godsdienst of de webpagina van het Eekhoutcentrum.

Link

Linkweetjes:

Via http://www.sip.be/rkgodsdienst/didactische_suggesties.htm link je naar de nieuwe didactische suggesties die zijn opgenomen op de diocesane webpagina voor het vak. Je vindt er o.a. een suggestie rond 'psalmen in klas'.

<http://www.dutchkids.nl>, is bedoeld voor onderwijzsmensen om 'interculturele' zaken in de klas te bespreken. Oogt goed. Meerdere thema's worden vanuit gezichtspunt van jongeren en vanuit verschillende standpunten belicht. Inbegrepen tips voor leerkrachten en achtergrondinformatie.

<http://www.beleven.org/verhalen/index.html> Wie op zoek is naar verhalen voor leerlingen tot achttien jaar, kan hier zijn hart ophalen bij de volksverhalen Almanak. Verhalen, volksverhalen, sprookjes, fabels, mythen, sagen & legenden uit wereldliteratuur en verteltraditie vind je in de wereldvolksverhalen Almanak. Meer dan 700 verhalen, compleet met trefwoorden en leeftijdsaanduiding.

Thomasweetjes:

Achter de schermen is en wordt nog druk gewerkt aan een 'In de kijker rond de natuurramp in Zuidoost-Azië'. U kunt nu reeds deze in de kijker raadplegen. Tevens vindt u er een oproep vanuit het VSKO. Wat nieuw is op Thomas kun je eveneens gemakkelijk opsporen via:

<http://www.kuleuven.ac.be/thomas/algemeen/sitemap/>

Vragender-wijs, delender-wijs

Naar aanleiding van het verschijnen van De Nieuwe Bijbelvertaling 2004 buigen we ons even over de vraag of en hoe we deze vertaling best in de school kunnen gebruiken. We willen hiermee een aantal ongelukkige persberichten tegen gaan.

Op de eerstkomende dag van de Godsdienstleerkracht zullen we het vooral hebben over het didactisch gebruik van de bijbel in de godsdienstles. Daar gaan we dus nu niet op in. Wel kunnen we nog eens rustig het visietekstje doornemen die deze dag omkadert en bij de uitnodiging en folder steekt:

“Godsdienstonderricht waarin de bijbel niet ter sprake komt kan volgens het leerplan geen volwaardig godsdienstonderricht zijn. Toch vinden heel wat leerlingen, zo te horen, die bijbel niet nodig. De leerkracht staat midden in dit spanningsveld en zoekt een goede houding.

Het vak godsdienst is gericht op leven. Het leven werd en wordt verhaald. Daarom is het aangewezen te kiezen voor een verhalende didactiek.

In dit ‘**op verhaal komen**’ – thema van de dag - komt de rijkdom boven van ‘het leven zoals het is’.

Wie ‘op verhaal komt’ vertelt niet alleen, maar beluistert ook verhalen, neemt kleine én grote verhalen mee op in zijn of haar verhaal. Kan de bijbel een bouwsteen zijn voor jongeren in hun groei, ook als het nog geen hoeksteen is?

Groeien is geen vrijblijvend, gemakkelijk spelletje. Mens worden is opgevorderd worden. Juist die bijbel roept de mens op om een sprong te wagen. Is er binnen een schoolvak plaats voor zo’n appèl? Tegen-woord-ig?

Hoe geef je bijbelteksten een plaats binnen het leerproces waarbij de jongere ‘**op verhaal komt**’, m.a.w. een eigen narratieve identiteit opbouwt? De mens en de bijbel, die kleine en grote verteller, zijn sferenbouwers, levend in sferen van licht en duisternis, strijd en inkeer ... De bijbel brengt ons - door zijn rijkdom aan ervaringen, woorden en symbolen - in andere sferen, andere spanningsvelden.

Wat doet de bijbel met jongeren? Is de bijbel een verhaaltje om in te slapen of wekt het op tot leven? Een reden om er wakker bij te zijn. Een reden om samen te zijn, te zoeken en te ontdekken, samen ‘**op verhaal komen**’.

Afspraak op 16 februari in Groenhove, Torhout.

Welke Nederlandse bijbelvertalingen zijn er in Vlaanderen verspreid? Bij protestantse christenen vind je vaak een oude Statenbijbel. Dat is de vertaling gemaakt in opdracht van de Nederlandse Staten-Generaal, die in 1637 voor het eerst verscheen. Daarnaast vind je ook de nieuwe vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap uit 1951.

Oudere katholieken hebben wellicht een editie van de Petrus-Canisiusvertaling, die in de eerste helft van de twintigste eeuw verscheen en vele malen werd herdrukt.

Naast die oude vertalingen waren er totnogtoe twee recente Nederlandse bijbelvertalingen: de Willibrordvertaling en de Groot Nieuws Bijbel. De Willibrordvertaling is de opvolger van de Petrus Canisius. Het Nieuwe Testament verscheen in 1961, de volledige bijbel in 1975. In 1995 verscheen de geheel herziene uitgave, de zogeheten nieuwe Willibrord. Dat was tot nu toe de meest moderne en wetenschappelijk verantwoorde Nederlandse bijbelvertaling.

De *Groot Nieuws Bijbel* is een vertaling in de omgangstaal, vooral bedoeld voor lezers die weinig vertrouwd zijn met bijbels en religieus taalgebruik. Toegankelijker, maar wetenschappelijk minder verantwoord dan de Willibrordvertaling. De *Groot Nieuws Bijbel* – een oecumenisch initiatief van protestanten en katholieken – verscheen in 1972 (het Nieuwe Testament) en 1983 (de hele bijbel). In 1996 werd een herziene editie gemaakt.

In katholieke scholen, scholen waar de leerlingen nog een bijbel moeten hebben of – meer voorkomend – waar men bijbels aanschaft om bijbeldozen te bevoorraden die in de klas worden gebruikt, tref je naast de schooleditie van de Willibrordvertaling ook de herziene *Groot Nieuws Bijbel* aan. Van deze laatste bestaat een goedkope jeugdeditie. Jammer genoeg zonder de deuterocanonische boeken.

Nu verschijnt dus de *Nieuwe Bijbelvertaling*, die ongetwijfeld grote kwaliteiten heeft. Het is een oecumenische vertaling, die tot stand kwam met de medewerking van 23 kerkgenootschappen. Ze is het resultaat van een goede samenwerking tussen honderden mensen uit Nederland en Vlaanderen. Het vertaalproject is wetenschappelijk verantwoord en methodisch sterk doordacht, zodat deze bijbelvertaling zeer consistent is.

Nog vooraleer de Willibrord 1995 de eindmeet bereikte, werd voor Nederland en Vlaanderen beslist te werken aan een gemeenschappelijke nieuwe vertaling door zowel de protestanten als de katholieken. Concreet betekent dit, dat de NBV, de Nieuwe Bijbelvertaling die onlangs het licht zag, uitgegeven wordt door zowel het

Nederlands en het Vlaams Bijbelgenootschap enerzijds, als door de Katholieke (Nederlandse) Bijbelstichting en de Vlaamse Bijbelstichting anderzijds. De term *stichting* is geassocieerd met een katholieke oorsprong, de term *genootschap* wijst op een protestantse origine.

Waarin liggen enkele verschilpunten t.o.v. de hierboven besproken Willibrordvertaling van 1995? Vooreerst is deze nieuwe vertaling voor ons taalgebied de eerste oecumenische vertaling, waarbij maar liefst 23 kerken en gemeenschappen betrokken waren. Je kan zelfs het woord 'interconfessioneel' gebruiken, aangezien bijvoorbeeld ook de joodse gemeenschap een inbreng had. Kardinaal Danneels en Kardinaal Simonis onderstrepen in hun voorwoord dit karakter van de NBV: 'een instrument om de verdeeldheid die wij uit het verleden hebben geërfd, te helpen overwinnen'.

Maar wordt de Nieuwe Bijbelvertaling, nadat zij tot stand kwam, toch niet door sommige officiële kerkinstanties terzijde geschoven? Die foutieve indruk berust op een verwarring in de communicatie onmiddellijk na het verschijnen. Beginnen wij bij de *katholieke houding*. De Bisschop van Antwerpen, Paul Van den Berghe, tevens voorzitter van de Interdiocesane Commissie voor Liturgische Zielzorg, herinnert in de laatste I.C.L.Z-Mededelingen (blz. 978-979) onder meer aan een pauselijke instructie. Deze vraagt uitdrukkelijk om voor de liturgie aangepaste vertalingen te maken van de voor te lezen perikopen, hetgeen in andere landen inderdaad gerealiseerd werd. Nu leest de katholieke liturgie de Willibrordvertaling voor, evenwel nog altijd de oude Willibrord. En het ziet er jammer genoeg niet naar uit dat daar vlug verandering in zal komen. Men had dus beter eenvoudig gezegd dat er nog geen nieuwe lectionaria voor de liturgie beschikbaar waren. Dat zou natuurlijk heel anders overkomen dan "we gaan de Nieuwe Bijbelvertaling niet gebruiken". Nieuwe aangepaste vertalingen maken voor de liturgie ligt in het Nederlandse taalgebied blijkbaar 'heel delicaat'. Mensen opnieuw mobiliseren voor een vertaling na het gigantische werk dat gepresteerd is voor de Nieuwe Bijbelvertaling is niet evident. De kans is daarmee heel reëel dat men –weliswaar niet voor morgen - vanuit deze vertaling vertrekt. Ondertussen, zegt ook de bisschop, laat de pauselijke instructie de mogelijkheid open een bestaande vertaling te nemen, op voorwaarde dat zij geschikt is (of geschikt kan gemaakt worden) voor het gebruik in de liturgie.

De NBV is dus helemaal niet verboden, ook niet voor liturgisch gebruik. Wie dit verkiest, kan een bijbeltekst tijdens gebedsdiensten en sacramenten voorlezen uit een mooi groot exemplaar van de NBV. De vraag omtrent de officiële lectionaria moet later in zijn geheel en onder alle aspecten bekeken worden.

Frans Lefevre merkt wel op dat het een onmogelijke opgave is één en dezelfde vertaling te hebben die tegelijk goed zou moeten zijn *én* voor studie, *én* voor een breed publiek *én* voor liturgisch gebruik.

Hoe liggen de zaken bij de meeste *protestantse kerken* van Nederland? Daar werd totnogtoe dus de zeer letterlijke en terecht beroemde Statenvertaling gebruikt, wel niet helemaal in zijn oudste vorm uit 1637 maar bijvoorbeeld in de aangepaste versie van het Nederlands Bijbelgenootschap uit 1951. Voor die protestantse gelovigen is de eigentijdse Nieuwe Bijbelvertaling een reuzensprong, terwijl de katholieken sinds de Willibrordvertaling reeds een bijbel hadden die sterk op de NBV lijkt. Het probleem van de herkenbaarheid bij het voorlezen, het gebruik dus van een taal waarin een groep zich herkent, is dan ook bij de protestanten veel acuter. Vandaar dat de leiders van die kerkgemeenschappen meestal een afwachtende houding aannemen: eerst komen er een aantal experimenten; pas daarna volgt een beslissing.

Een tweede belangrijk verschil ligt in het vertaalproces en in de doelstellingen. Zowel de Willibrordvertaling als de Nieuwe Bijbelvertaling willen trouw zijn aan de brontekst (*brontekstgetrouw*): een juiste weergave zijn van de Hebreeuwse of Griekse grondtekst. Maar méér nog dan de Willibrord hechtte de NBV belang aan de taal van de doelgroep, aan een helder hedendaags Nederlands voor de lezer of toehoorder van vandaag. Zij is sterker *doeltaalgericht*. Daaruit volgt, dat men nog méér aandacht besteedde aan eenvoud en helderheid, tot in de zinsconstructie toe. Waar bijvoorbeeld 1 Kor 5,1 in de Willibrord als volgt klinkt: '*Men hoort algemeen spreken van ontucht onder u, en wel van de soort die zelf bij de heidenen niet voorkomt: dat iemand leeft met de vrouw van zijn vader*', lezen we in de nieuwe vertaling: '*Het is algemeen bekend dat er een geval van ontucht bij u is dat zelfs bij de heidenen niet voorkomt: er is iemand die met de vrouw van zijn vader leeft.*' Hier schemeren de zinsconstructies van de originele Griekse brief nog minder door dan dit reeds in de Willibrord het geval was. De *doeltaal* primeert.

Sterker ook dan bij de Willibrord, was er van meet af aan - en dit tien jaar lang - een heel strikte coördinatie van het hele vertaalproject. Met uitgekiende vertaalprincipes, die voortdurend aangroeiden en waaraan elke vertaalploeg van exegeten en taalkundigen zich te houden had. Met allerhande leesgroepen en

begeleidingscommissies, revisoren en supervisors, die op de werkteksten aantekeningen maakten. Daaruit groeiden proefvertalingen, al dan niet in boekvorm. Ze werden nadien alweer gewijzigd omwille van ondertussen binnengekomen wensen of omwille van ondertussen genomen beslissingen voor het hele project. Daardoor is de NVB als geheel eigenlijk homogener.

Er heerst ook meer homogeniteit binnen elk boek. Men wilde namelijk in elk onderdeel het soort taal eerbiedigen dat in dit onderdeel klonk. Dat Marcus bijvoorbeeld in een meer volks Grieks geschreven is dan Lucas, mocht in de vertaling doorklinken. En de Hebreeuwse poëzie van *de psalmen* moest omgezet worden in hedendaagse Nederlandse poëzie. Doordat eigentijdse dichters van meet af aan bij dit deel betrokken werden, zijn de Psalmen wellicht het best vertaalde boek van de NBV. Die vertaling klinkt wel soberder en eenvoudiger dan de versie van Ida Gerhardt en Marie Van der Zeyde. Tegelijk is ze 'steviger' en ook trouwer aan de grondtekst dan de vertaling van Bronkhorst.

Nog een randbedenking. In de Standaard der Letteren van 28 oktober en 4 november 2004 discussiëren Geert Lernout en Geert Van Istendael omtrent het literaire karakter van de bijbel. Hun scherp dispuut slaat nergens op. Natuurlijk is de bijbel literatuur. Hij moet ook literair vertaald worden. De vraag is alleen: welk soort literatuur is elk onderdeel; en hoe maak je daarvan voor het geïmagineerde *doelpubliek* een aangepaste literaire vertaling?

Om een idee te geven van de evolutie in de Nederlandse bijbelvertalingen, citeren we in deze tijd een zin uit het bekende kerstverhaal van Lucas volgens de verschillende vertalingen (Lc 2,6-7).

Statenvertaling: "En het geschiedde, als zij daar waren, dat de dagen vervuld werden, dat zij baren zoude. En zij baarde haar eerstgeboren Zoon, en wond Hem in doeken, en legde Hem neder in de kribbe, omdat voor henlieden geen plaats was in de herberg."

NBG 1951: "En het geschiedde, toen zij daar waren, dat de dagen vervuld werden, dat zij baren zou, en zij baarde haar eerstgeboren zoon en wikkelde Hem in doeken en legde Hem in een kribbe, omdat voor hen geen plaats was in de herberg."

Petrus Canisius: "Terwijl ze daar waren, brak de tijd van haar moederschap aan; zij baarde haar eerstgeboren Zoon, wikkelde Hem in doeken, en legde Hem neer in een kribbe; want in het nachtverblijf was voor hen geen plaats."

Willibrord 1975: "Terwijl zij daar verbleven, brak het uur aan waarop zij moeder zou worden; zij bracht haar zoon ter wereld, haar eerstgeborene, wikkelde Hem in doeken en legde Hem neer in een kribbe, omdat er voor hen geen plaats was in de herberg."

Willibrord 1995: "Terwijl ze daar waren kwam voor haar de tijd dat ze moest bevallen, en ze baarde een zoon, haar eerste kind; ze wikkelde Hem in doeken en legde Hem in een voerbak, omdat er geen plaats voor hen was in het gastenverblijf."

Groot Nieuws Bijbel 1996: "Toen ze daar waren, was het de tijd dat het kind geboren moest worden. Maria bracht een zoon ter wereld, haar eerste. Ze wikkelde hem in doeken en legde hem in een voederbak, want er was in de herberg geen plaats voor hen."

De Nieuwe Bijbelvertaling: "Terwijl ze daar waren, brak de dag van haar bevalling aan, en ze bracht een zoon ter wereld, haar eerstgeborene. Ze wikkelde hem in een doek en legde hem in een voederbak, omdat er voor hen geen plaats was in het nachtverblijf van de stad."

Een stukje vertrouwde kerstsfeer van *Willibrord 1975* wordt verlaten om langs de *Nieuwe Bijbelvertaling* realisme binnen te brengen.

De Nieuwe Bijbelvertaling is verkrijgbaar in verschillende edities. De bijbeltekst zelf is *in alle edities precies dezelfde*: de interconfessionele Nieuwe Bijbelvertaling. De verschillen betreffen enkel de vormgeving van het boek, de lay-out, de inleidingen op de bijbelboeken en de plaats van de deuterocanonieke boeken. Zie hier een overzicht.

- *De Nieuwe Bijbelvertaling*, 's-Hertogenbosch: KBS; Leuven: VBS, 2004, 1728 blz., 14 x 22,5 cm, 37,50 euro. Katholieke editie, bijbelboeken in de omvang en volgorde van de rooms-katholieke canon en met een eigen inleiding op elk bijbelboek.

- *Bijbel*, met deuterocanonieke boeken, apart gegroepeerd, NBG/KBS-editie, Heerenveen: Jongbloed; Tielt: Lannoo, 2004, 12 x 18 cm, 33,50 euro.

- *Bijbel*, zonder deuterocanonieke boeken, NBG/KBS-editie, Heerenveen: Jongbloed; Tielt: Lannoo, 2004, 12 x 18 cm, 29,50 euro.

- *De Bijbel*, literaire editie, uitgeverij Querido / Jongbloed; Lannoo: Tielt, 2004, 13 x 21,5 cm, 39,50 euro. De bijbel als een algemeen literair boek met de bijbeltekst in één kolom. Geen nummering van hoofdstukken en verzen in de tekst.

- *Paralleleditie*, Statenvertaling en Nieuwe Bijbelvertaling in twee kolommen naast elkaar, Heerenveen: Jongbloed; Lannoo: Tielt, 2004, 16 x 24 cm, 59,50 euro.

- *Bijbel*, editie Gouden Reeks, Amsterdam: Athenaeum - Polak & Van Gennep, 2004, drie volumes in cassette, geïllustreerd met alle prenten van Gustave Doré, 89,95 euro.

- *De Nieuwe Bijbelvertaling* op cd-rom, onderdeel van het *Online Bibleplatform*, uitgeverij Importantia. 34.95 euro. Zie ook www.importantia.com en www.onlinebible.org.

De cd-rom van de *Nieuwe Bijbelvertaling* biedt tal van mogelijkheden om woorden, zinsneden of woordcombinaties op te zoeken en te vergelijken, bladwijzers te plaatsen, zelf aantekeningen te maken of het bijbehorend woordenboek te raadplegen. De zoekfunctie is sterk en accuraat en vormt een van de pluspunten van

het programma. Omdat de cd-rom ook op het 'Online Bijbel Platform' werkt, dat tot verschillende bijbelvertalingen en informatiebronnen toegang geeft, kan het schijfje in combinatie met die andere producten worden gebruikt. De nieuwe vertaling is zo makkelijk te vergelijken met oudere, meer vertrouwde teksten. Toch zijn installatie en gebruik niet zo eenvoudig en klant vriendelijk als de uitgever wit doen geloven.

De *Nieuwe Bijbelvertaling* verdient een ereplaats naast de Willibrordvertaling, maar kan die toch niet zonder meer vervangen mede omdat de *Nieuwe Bijbelvertaling* heeft geen aantekeningen en voetnoten zoals de Willibrord, en die zijn toch een belangrijk hulpmiddel voor een goed verstaan van de bijbeltekst. Een editie *met voetnoten* is in

voorbereiding en wordt verwacht tegen 2007. De prijzen zijn evenmin niet concurrentieel.

Wat dat laatste betreft kan ik verwijzen naar een *gratis* consulteren en gebruiken van de *Nieuwe Bijbelvertaling* via <http://www.denieuwebijbelvertaling.nl/>. Klik bij 'Bijbel Online' en je vindt alles.

Langs deze weg kan men gemakkelijk stukken in cursussen of werkbladen opnemen. Dit kan uiteraard ook via:

<http://www.willibrordbijbel.nl/>

Met dank aan volgende bronnen:

- Lefevre Frans, *De Nieuwe Bijbelvertaling 2004* in: *Vrienden Bijbeldienst Bisdom Brugge*, 12(2004)1, pp.4-6.
- TERTIO 5(2004) nr. 246 pp. 7-10.
- VBS-INFORMATIE 35(2004)4, p.126

Weet-je

- Het decembernummer van **Ethische Perspectieven** (14de jg, dec. 2004 – ISSN 0778-6069 geeft aandacht aan het hoofddoekendebat. In dit nummer staat een bijdrage van Nadja Fadil (sociologe KUL) en Marc Hooghe (pol. wet. KUL). Tevens is er een bijdrage van Marianne Moyaert en Sofie Veulemans over interreligieuze dialoog.
- Ook het laatste nummer van **Catechetische Service** (32ste jg nr. 2 dec. 2004) brengt het multiculturele samenleven aan bod via de gelijkenis van de onvruchtbare vijgenboom (Lc. 13, 6-9). En uiteraard ook hier nog veel meer dan dit alleen.
- **'Sorry'**. Er zijn vele redenen waarom 'sorry' zeggen én moeilijk is én belangrijk is. Een goede 'sorry' bevat bovendien verschillende factoren. We lieten ons vertellen dat de op til zijnde publicatie van professor Aaron Lazare, decaan van de universiteit van Massachussets wel eens veelbetekenend zou kunnen zijn voor het menselijk denken rond 'loslaten' en 'vergeten' of 'vergeven'. De Morgen besteedde op 040105, blz. 23-24 reeds een volle bladzijde aan dit boek dat verschijnt maart 2005.
- **'Een jaar vol feesten'**. Een boek van Bart Lauvrijs. Het boek verklaart oorsprong, betekenis en gebruiken van de belangrijkste kalenderfeesten. Een aangenaam stukje informatie over onze cultuur. Info of bestelling via: groenewaterman@groenewaterman.be
- **'Theologiseren met jongeren'**, het jaarlijkse symposium van de UCSIA (Universitair Centrum Sint-Ignatius Antwerpen), op dinsdag 8 maart van 9 tot 16 uur met o.m. dr. Bert Roebben, Mgr. Luc Van Looy, Ronald Sledsens en Marianne Guyens.

Oproep: roep op!

- Het is de bedoeling dat ook leerlingen via Thomas ondersteund worden in hun levensbeschouwelijke groei. Daartoe wordt een soort persoonlijk **digitaal dagboek** ontworpen opgebouwd rond een aantal kernwoorden (tevens de trefwoorden van het vak). De jongere zal dit digitaal dagboek jaren naen kunnen invullen en zo uitdrukking geven aan de eigen levensbeschouwelijke groei. Hij/zij zal op die manier ook nadenkend kunnen terugblikken op uitdrukkingen die vroeger werden geplaatst op Thomas. We hopen dat dit instrument nog dit schooljaar toegankelijk wordt voor de leerlingen. Naast dit strict persoonlijke en dus voor anderen niet toegankelijke (!)dagboek is het de bedoeling ook toegang te bieden tot levensbeschouwelijke uitdrukkingen rond dezelfde levensbeschouwelijke sleutelwoorden. Een soort spiegel om in te kijken. Daarvoor zal geput worden uit dingen die in onze cultuur voor handen zijn. MAAR we zouden graag ook in dit bronnengeheel telkens weer nieuwe uitingen opnemen. Daarom deze oproep: heb je van jongeren teksten, gedichten, korte mijmeringen, liedteksten, tekeningen, cartoons, schilderijen, enz. rond één van de hierna vermelde sleutelwoorden, wil die dan - mits hun akkoord - doorsturen naar godsdiens@vsko.be . Vermeld bij het onderwerp van de e-mail: 'logboek Thomas' en geef bij de inhoud aan: het sleutelwoord (één of meer woorden uit de onderstaande lijst) én de leeftijd van de jonge auteur. Deze uitdrukkingen worden (om de jongere te beschermen) hooguit met de initialen van de auteur of anoniem opgenomen.
De sleutelwoorden zijn als een spiegel om in te kijken, een venster om door te gluren: 'mens', 'God – (Jezus – Boeddha – Mohammed – Aanwezigheid)', **'verbondenheid** (– liefde – liefhebben – vriendschap – familie)', **'ik** (– groei – inspiratie – gezondheid – innerlijkheid – bevestiging – wortels – idolen)', **'samenleving** (– groep – gemeenschap – vrede – welzijn – omgaan met verschil – utopie – kerk)', **'goed en kwaad** (– normen – waarden – gebod – geweten – vergeving – deugd)', **'levensvisie** (– kijk op het leven – godsdiensten – noodlot – toeval – geschiedenis)', **'vreugde** (– verrijzenis – geluk – hoop)', **'engagement** (– roeping – werk – beroep – inzet)', **'tijd** (– vrije tijd – toekomst – verleden – leeftijd – herdenken – feest)', **'lijden** (– grenzen – eindigheid – pesten – ergernis)', **'aarde** (– natuur – milieu – welvaart – geld – bezit – rijkdom)', **'inkeer** (– stilte – bezinning – gebed – droom)', **'taal** (– verwoorden – communicatie – media – beeld – kunst – poëzie)', **'dood** (– sterven – einde – grens – afscheid)', **'X** (...). Maak binnen de vakvergadering afspraken voor het doorgeven van impulsen.
- Een blijvende aandacht voor de **WereldJongerenDagen**. Zie de info en de oproep in GO-AL nr. 8

Pluim

De hoogte- en dieptepunten in ons bestaan hebben een religieuze lading. Rond dat religieuze weven godsdienstleerkrachten al hun inzet en inbreng. Maar, hoe gaat de school hier mee om? De religieuze ervaring heeft een vitaliserende kracht, constateert elke godsdienstleerkracht. „Men kan ermee verder, iets tot stand brengen. Mystici komen vaak tot diepe inzichten na hun ervaring. Het zou bijvoorbeeld best eens kunnen dat allerlei uitvindingen en ontwikkelingen in wetenschap en kunst, die aan het toeval worden toegeschreven, in wezen de vruchten zijn van een religieuze ervaring.”

Geeft de school zelf voldoende tijd en ruimte, woord en ritueel voor dit religieuze? Vele godsdienstleerkrachten spannen zich samen met pastoraal bewogen collega's in om die tijd en ruimte op school te verzekeren. Mogen ze zich bevestigd weten in het artikel dat de eerste bladzijde haalde van de Nederlandse krant Trouw. Het verhaal van een leerkracht die tegen alle verzwijgen in, de religieuze ervaring zichtbaar en hoorbaar in het midden van de school, een plaats geeft: "Godsdienstlerares Ineke Schaap, verbonden aan het Teylingen College, dependance Duinzigt (mavo/havo) in Oegstgeest, liet het zo ver niet komen. Zij begon zes jaar geleden al een lobby voor een stiltecentrum in de duizend leerlingen tellende school. Door roeien en ruiten ging ze, eerst om haar collega's te overtuigen van de noodzaak van zo'n aparte ruimte in de school, daarna om er een geschikte plaats voor te vinden en in te richten. In de woorden van directeur A. Vermet: 'Een tijgerin is er niks bij, zoals jij je hebt ingezet'.

Haar vasthoudenheid werd beloofd: in het bijzijn van alle docenten is gisteren het fraaie stiltecentrum van Duinzigt geopend. Pastoor Van de Bie gaf er zijn zegen aan, royaal rondspetterend met de wijwaterkwast. De leerlingen krijgen de 'oase' zoals Schaap de ruimte heeft genoemd, vandaag te zien, op hun eerste schooldag na de kerstvakantie.

„Het echtpaar dat hier de school schoonmaakt, zei tegen mij: 'Je moet, net zoals bedrijven hun logo, een naam leggen in de vloer, 'sjalom' bijvoorbeeld'. Dat idee liet me niet meer los," vertelt Schaap, „maar 'sjalom' vond ik te Joods. En 'stilte' te veel een Duits commando. Toen ben ik op 'oase' uitgekomen - een plaats waar je je dorst kunt lessen, stilte vindt en tot rust kunt komen." Uit Trouw 11-01-05

Een pluim voor alle leerkrachten, directies en schoonmakers die deze pastorale zorg om het religieuze mee realiseren!

U kunt dit en vorige nummers van GO-AL ook downloaden via <http://www.sip.be/rkgodsdiens/nieuwsbrief.htm>